

**Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu
Opera omnia**

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. V. Evagationum animi, quænam origines propinquæ.

Ante ora-
tionē om-
nes impu-
ras cogi-
tationes
extrudere
debemus.

orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus præ-
parare debemus. Ex præcedente enim statu mens atque ani-
mus in supplicatione formatur. Et ideo quidquid orantibus
nobis volumus ut irrepat, ante orationem de abditis nostris pe-
titoris extrudere studeamus. Evagationum cogitationum
mater, confabulatio.

§. V.

Quinta
distrac-
tio origo:
Animi a-
maritudo
ira, odiū,
similēq;
viciosi af-
fectus.

Quinta distractionum origo, Animi amaritudo, ira,
tristitia, odium, similesque viciosi affectus. Pura oratio
mel est de cælo, ut igitur huic melli sit locus, fel expue.
Augustinus dicere solebat: Vides, quia cor tuum vas
plenum est felle; ideo si cupias id impleri melle, ne-
cessarium est, ut prius effundas omne fel. Os plenum
pulte, loqui non potest, cor plenum amaritudine non
potest orare.

Cibos su-
mere, dum
inflama-
tio ira ho-
minem ex-
cercet, vi-
tus est:

Incredibile dictum est, quam noxium sit valetudini,
mensam accumulare, & cibos sumere, dum vel gravior
tristitia, aut inflammatio ira, aut potentior ejulatio
di maligniorque affectus hominem exercet: eo nam-
que tempore alimentum transit in venenum, & quod
cibus esse creditur, virus est. Tunc igitur longè satius,
impransam & incenatum perdurare, quam corpus
opplere cibo mox transituro in toxicum.

Sic ani-
mus affe-
ctione de-
teriore oc-
cupatus
non sine
noxâ ora-
bit.

Haud aliter animus affectione deteriore occupatus,
seu illum ira & exandescencia, seu moestitia, seu am-
bitio, seu libido, sive avaritia, sive alia cum amaritudo
inficiat, non sine noxâ orabit. Cum enim oratio sit
animæ refectio, amaritudine vacet animus, si sit nu-
tritus. Propterea Christus affectu simili laboran-
tem ab altari removens: Relinque, ait, ibi munus tuum
ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Animus
tali amaritudine infectus nil bonæ orationis stillabit.

Matt. c. 5.
v. 24.

Vis ali melle? fel prius evome. Pone iram, libidinem
abdica, teque ab omni amaritudine expurga. Quod &

1. Tim. c. 2.
vers. 8.

Parsus graviter præcipiens: Volo viros, inquit, orare in
omni loco, levantes puras manus sine ira & disceptatione. Non
bene conveniunt, nec in una sede morantur oratio pu-
ra, & affectio maligna. Nequit curari vulnus, dum aut
glans plumbea, aut ferri cuspis, aut integrum telum
hæret in vulnere; hæc prius extrahantur, dein Tara-
plasma parti læsæ accommodetur: ita etiam si vel api-
cula reliquerit aculeum in membro, quod fauciat,
aculeus ante auferendus, quam illiniendum oleum: pa-
ri prorsus modo, quamdiu amaritudo ulla cor infede-
rit, tamdiu fragantissimum orationis unguentum
nil proderit. Puræ manus in oratione levandæ sine ira
& disceptatione.

Quid fa-
ciendū ei
qui rectè
orare de-
siderat.

Quisquis igitur rectè orare desiderat, vanas sollici-
tudines repellat, otium fugiat, negotiorum mole se
opprimi non sinat, optimas horas non gerris & nugis
frangat, animum ab omni maligniore affectu liberum
adferat. Ita LITATUR. Hæc sacra his constant
impendiis.

CAPUT V.

Evagationum animi quænam origines sint
propinquæ.

Leicianus tam suorum irrisor, quam Christiano-
rum, fingit Deum supremum Iovem, ad ingentem
cæli fenestram horâ unâ quotidie adsidere, sui que co-
piam facere, dicturis partibus aut aliquid rogaturis.
Quisquis opportunam hanc horam aucupari novit, &
suam facere, quidquid rogat, impetrat; qui horam
hanc neglexerit, verba precis que incallum fundit.
Cum autem Iupiter non certam servet horam, incer-
ta verò sit hominibus ignota, inde fit, ut paucissimo-
rum preces sint rata. Ita profici hoc fabularum involu-

cro sapienter monuerunt, horis omnibus orandum,
quando non constet, quâ horâ Deus statuerit aures
orantibus dare.

Deus noster Rex cæli & terræ horis omnibus, in-
terdium noctique paratissimas nobis dat aures, nec tan-
tum audit quod petimus, sed & petitionibus nostris
annuit, modo non noxia petamus, nec inhonesta. Por-
rò illud præcipue nobis spectandum; ut loco Deum
opportuno adeamus. Hoc ajo: locuturus cum Deo,
Deum sibi statuat præsentissimum, nec ab eo quem
rogat, oculos unquam, quantum fieri potest, amoveat.
Hic impetrandi modus est opportunissimus: hoc o-
culis divinis placet. Atqui hoc oratio minus attenta
neutiquam observat, hinc jure fert repulsam. De ora-
tione hæc cepimus verba facere. Explicatum est, quid
oratio, quid in oratione distractio, quæ distractionum
remota sunt origines. Nunc porò quotuplex distrac-
tio, & quæ distractionum propinquæ sint origines,
explicandum.

§. I.

Theologis passim triplex statuitur evagatio seu
distractio, Invita, Negligens, Voluntaria. Prima
dicitur Invita, cum orantem aliæ quidem atque aliæ
cogitationes turbant, sed invitum & reluctanter.
Nam hic talis quam primum animadvertit in ani-
mum suum cogitationes à precibus alienas inserpere,
mox eas repellit & excutit, nec sine dolore ac gemi-
tu. Non facile peccat, qui tam sedulo adversus satanæ
suggestiones vigilat.

Illam Negligens vocatur, cum quis oscitanter orat, &
remisso animo, cogitationum suarum pessimus cus-
tos. Quod inde fit, quando animum ad preces non
præparat, neque serius est, in re tam seriâ, non enim
laborat, ut hæc precum impedimenta rejiciat. Exem-
plo demonstratur id, quod dicimus. Adsidet ægroto
sanctus, qui muscas abigat. Verum hic muscarum
Vespasianus sub officio tam leni paullatim nictare
incipit, & modò muscarum flabellum tollit, modò
graves oculos claudit, & toto annuit vultu; jam ite-
rum movet brachium, sed languidissimo conatu, jam
iterum dormitat, totumque ruit oppressum somno
caput: jamque denudè evigilat, & flabellum concu-
tit, velut uno spiritu jugulaturus omnes muscas. Non
diu durat hic impetus, brevè & manus, & oculi, & ca-
put in somnum desuunt, ita redeunt muscæ, unde fue-
rant abactæ. Hic quidem fugat muscas, & non fugat;
officio fungitur, sed pigerrimè, adeoque non fungitur:
ita prorsus qui orat, nec tamen in distractiones impi-
gè pugnat; ita bonus dormitat Homerus, & modò
has, modò illas cogitationes in animum illabi non
vetat: resistit subinde aliquantulum, sed conatu flac-
cido & inertè: ita vincitur. Quò autem est major hæc
negligentia, tantò gravior, ea tamen plerumque non
letalis.

Tertia distractio dicitur Voluntaria, cum pænè sola
garrigè lingua, mens domi non est, sed in omnes Orbis
partes evagatur. Pessimus hic orator alienas quidem
cogitationes sentit, sed non rejicit; videt hostem, sed
illi sese non opponit: diaboli suggestiones fatis adver-
tit, sed eas non excutit; cum Deo loqui & orare cre-
ditur, sed ille cum quibusvis transeuntibus fabulatur.
Hoc grave delictum est, & naturâ suâ letale. Quisquis
enim sic orat, quid oret ignorat, atque sic debitam
Deo reverentiam negat. Hinc Theologorum scito,
qui die festo tam alienus à precibus, aut in iis tam va-
gus rei divinæ interest, aut preces ex debito recitan-
das sic fundit, obligationi non satisfacit. Atque hæc di-
stractionum differentia sunt. Origines earum propin-
quas subjungimus.

§. II. Prima

Triplex
statuitur
distractio
Invita, Ne-
gligens, &
Voluntaria.

Romani
hic Casar
muscas san-
ctus abigat.

Alienus à
precibus,
qui preces
ex debito
recitandas
sic fundit,
obligatio-
ni non sa-
tisfacit.

§. II.

Prima distractionum propinqua origo.

Prima distractionum propinqua origo est, Licentia exteriorum sensuum, praecipue oculorum. Attente orare non cogitat, qui oculos non cohibet dum orat: Nam sicut:

Incustoditum captat ovile lupus:

Ita prorsus incustoditam non difficulter expugnat mentem diabolus. Et quomodo cogitationes intra cancellos coereari poterunt, si emissiui oculi toto oberrant templo? Praeceptum Domini est: Clauso ostio ora Patrem suum. Parum est ostium claudere cubiculi, si non etiam claudas januam animi. Christus a cruce redivivus ad discipulos suos ingressus est, sed januis clausis. Gemini oculi duo cordis ostiola sunt; si cupis ut cor tuum subeat divina gratia. para hospitium, & gemina claude ostiola. Non alia lege Christum impetrabis hospitium.

Math. c. 6. v. 6.

Gemini oculi duo cordis ostiola sunt.

Cur claudendi sunt oculi in oratione.

3. Reg. c. 19. v. 13.

Gen. c. 6. v. 14.

Sed o curiositas, o humanae gentis vitium, o animi levitas, o nobilis ad omnem petulantiam praesultrix! Vos oculos quaquaversus velut pyrobolos & nitratos radios evolare sinitis, turpi magisterio. Non missiles hos ignes poscit oratio. Cum orandum est, animus ignescat, & in altum evolet: claudantur oculi, & intra suas se caveas abdant, tunc enim mens tato cernit acutius, quanto minus cernunt oculi. Elias cum Deo locuturus, Operuit vultum suum pallio. Hic optimus orantis habitus est, velo, quod natura dedit, opereire oculos. Nihil videndo, melius videmus quem adoramus.

Cur Deus, obsecro, Arcam a Noemo fabrefactam, tam intrinsecus, quam extrinsecus bitumine liniit voluit? Ne forte rimularum aliquid reperiret aquae & penetraret. In mundo velut in diluvio, mediusque fluctibus versatur; heu quantum pravi exempli auribus, quantum oculis haurimus! Quisquis Noemum imitari, & diluvium fluctus evadere, Deoque se conjungere cupit, non interiores tantum, sed & exteriores sensus solertissime custodiat; arcam suam, animam suam, bitumine divini timoris intrinsecus & extrinsecus liniat.

Prisci Patres in Aegypto dicere solebant: Amans orationis homo, caecus, mutus & surdus sit, Caecus sit, ut vel clausos habeat oculos, dum orat, vel in Christi aliave sacra imagine defixos. Mutus sit, ut nullos penitus sermones cum homine misceat, dum Deum alloquitur. turpissimum est, & intolerabile, colloquia divina confabulationibus humanis confundere. Surdus, ut quod vel domi, vel in templo importuni strepitus est, velut non audiendo transmittat.

§. III.

Secunda distractionum propinqua origo.

Altera distractionum propinqua origo est, Libertas & licentia sensuum interitum. Intellectus, Voluntatis, & Memoriae; maxime vero imaginationis & phantasie. Maximae artis est, phantasia velut canem rabiosum, aut draconem alatum alligare vinculis, & stringere catenam. Imaginatio plurimum oranti nocet, si no rationis legibus veluti clathris cohibeatur. Quare de re, si quisquam, praeclearissimè Bernardus: Multarum, inquit, rerum imagines & phantasias clausis oculis video, easque in vitis tolero. Inde est, quod saepe mihi nocuit mortifera delectatio, quae ex recordatione praeteritorum peccatorum nasci solet, sed maxime ex recordatione libidinis. Haec enim pestis, quo praeter ceteris vitis est mihi familiarior, eo ad nocendum proclivior, & ad repellendum difficilior. Nam cum eam repellere volo, nolenti mihi se ingerit blandè onerosa, displicendo placens, & placendo displicens. Subiliter intrat, & mentem occupat, & nisi subito repellatur, allucit, & incendit. Quasi virus pestilentiae, per totum corpus paulatim se diffundit. Cogitationes pravae multiplicat, affectiones malas generat, delectatione illicita mentem afficit, & ad consensum pravitatis animum inflectit, omnesque animae virtutes corrumpit. Hac peste cum

Bern. lib. de Interioribus vitiis pag. 107.

Tom. II.

A adstrictus teneor, divelli ab ea vix possum, quonia stimulus ejus confiteri aut nescio, aut erubescio: tam subtiles & turpes sunt:

Addit: Audi ergo,issime Deus, confessionem meam, & respice ad pietatem tuam. Audi, quam saepe de memoria mea te expulit irruens turba plurimarum cogitationum, quae velut plebs ad aliquod spectaculum solent effluere in cor meum. Ad secularia revocant, mundana inserunt, voluntaria ingerunt, inebrosa contumunt, ipsoque in tempore, quo levare mentem meam ad te paro, inanibus cogitationibus infectus, ad terrena plerumque dejicio, cogitata cogito, & cogitata recogito, & eadem iterum atque iterum replicare non cesso. Ita mens mea semper mobilis & nunquam stabilis, semper vaga & velut ebria, per diversa distractitur. Graviter pecco, cum cor meum derelinquo, quoniam gravis jactura est, quae per negligentiam fit. Ita peccandi consuetudine etiam cum nescio, pecco, & cor meum, cor vanum per infinita deducitur, & in multa desideria dividitur.

Nostras hic agit partes Bernardus, & velut in theatro graphicè repraesentat hominem negligenter orantem. In quo plurimum semper delinquit imaginatio. Haec instar vagi pueri est, qui dum in cathedra Magister Tullium aut Maronem praeregat, ipse interim incurbitas, & quidquid vult nugarum, pingit; praecceptoris dicta surdis transmittit auribus: ita imaginatio nugae diversissimas solet pingere, dum animus orationi studet vacare. Astringe certis vinculis imaginationem, si fructuosam cupis esse orationem.

§. IV.

Tertia distractionum propinqua origo. Actiones orationi non congruae. Qui facit sub oratione, quod eam turbet ac impediatis, hoc agit, ut mentem ab orationis sensu abducat. In multis actiones hominis & curae dividi possunt. Fuerunt, qui septem simul amantibus & scribis dicerent, fuerunt qui pluribus: Equitare simul & fabulari, non incommode plurimi sciunt. Ipse meis oculis spectavi hominem, qui simul & stulam inflaret, & tympana pulsaret, & librum manducaret. Sunt, qui tonsori simul & negotiis dare opera possint. Ex archimagis non nemo est, qui duas pulces eodem coquat pultario. Sunt, qui audire simul & scribere noverint. Sunt & furaci Mercurii tribu, qui non imperite simul & furari, & humanissime colloqui sciunt; sunt, qui eruditè simul & canere, & organis ludere didicerint. At verò preces fundere, ejus generis labor est, ut vix ullos alios labores una secum exerceri velit. Orare ac simul circumspicere, orare & simul cum alio fabulari, litteras legere, dicenti attendere, nunquam nisi pessime coniunguntur; haec uno coadjuvante tempore simul fieri non possunt.

Tertia distractionum propinqua origo.

Orare est labor, qui nullos labores alios secum admittit.

Germanorum mos est in pagis, & verò etiam in urbibus, inter opifices & tenuioris fortunae homines, pulcem avenaceam hoc ritu comedere. Illud, quod dixi, avenaceum pulmentum, in mensa plano deponitur, hoc ferculum tripus terrea sed gracilis inunbrat, quae catinum lacte plenum sustinet. Qui mensam accumbunt, vicibus mutatis cochlear jam avenaceam pulcem, jam lacte mergunt, ut si forte pultis quid hæreat in gutture, lac habeat pro vehiculo, Haud aliter orant aliqui, dum cochlearis loco utuntur lingua, sed eam modo Deum, modo alloquuntur homines miserabili vicissitudine; modo precatorium libellum, modo alienam formam aspiciunt alternatis obtutibus. Atqui hoc est Deum injuriâ afficere, alijs pernicioso exemplo, sibi ipsi nocere nil impetrando, nisi iustissimam reprehensionem. Nullius pretij hæc oratio est. Ergo quod saepius monebimus, cum oras, totus oras, & actiones alias orationi adversarias procul amolire. Plurimum facit, qui, quod faciendum est, bene facit; satis laborat, qui rectè orat.

At subin in templo sumus, sed orare non lubet. Non nimium hic urgebo fastidientem. Hoc monco,

G 3

figat

figat oculos in imagine piâ, sacras cæremonias expendat. Ecclesiæ cantum attendat.

Non omnem novâ invenciónis Musicam damnamus, sed eam potissimum, quæ quod imitari cupit, imitari tamen nescit, artis aut vocum penuriam.

Hic pace vestrà dixerim, ô Musici, nunc templis cantandi genus dominatur novum, sed exorbitans, concisum, saltatorium, & parùm profectò religiosum, theatro aut choreâ convenientius quàm templo. Artificium quærimus, & perdimus priscum precandi ac cantandi studium; curiositati consulimus, sed revesa negligimus pietatem. Quid enim novitia hæc & tripudians cantandi ratio, nisi comœdia est, in quâ cantores, veluti actores sunt, quorum modò unus prodit, modò duo, modò simul prodeunt omnes, & modulatis vocibus colloquuntur; mox iterum unus triumphat solus, ceteris brevis secuturus. Quòd si cantores nec ab arte, nec à voce multum commendati sint, & nihilominus novis hos cantandi dialogos sectari velint, insuavem prorsus Musicam efficiunt.

Crebræ sunt in Italiâ comœdiæ, quæ voce tantum modulata, solòque cantu peraguntur: iis simillimus est hic musteus cantandi modus, qui specie rarioris artificij, sacris edibus infert comœdias. Ad cõnsona omnia tam pulchra sunt & honesta, ut ea iure omnibus & ubique debeant placere? Fuerunt ævo superiore præstantissimi Musici; sed reverà, vel vobis testibus aliter (& liceat dicere) religiosius cõtinuerunt: sed eorum libros Musicos vestrum jam fastidium pridem sepelivit. Reviviscat, obsecro, saltem aliquid priscæ religiositatis in sacrà Musicâ. Quòd si cordi est & curæ divinus honor, hoc agite vobis, hoc laborate, ut quæ cantantur verba, simul etiam intelligantur. Quid mihi varius in templo sonus, quid multiplex concentus, si desit ei nucleus, si sensum & verba, quæ concentu sunt intelligenda, percipere nequeam? Aliud est choreis, aliud Christianis sacris accinere; illis satis est symphonia, in his etiam symphonia sensus desideratur. Nimirum talibus flabellis excitanda est pietas, ut quod canitur etiam cogitetur.

Equissimum hoc Ecclesiæ votum divinus Paulus approbans: Que, inquit, sine animâ sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara, nisi distinctionem sonituum dederint, quomodo scietur id, quod canitur, aut quod citharizatur? et enim si incertam vocem det tuba, quis se parabit ad bellum? Ita & vos per linguam (per cantum) nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur, id quod dicitur? eritis enim in aëra loquentes.

Ea igitur sit templorum Musica, quæ orationem non turbet, sed excitet & accendat.

§. V.

Exposuimus distractionum origines: rem oculis nunc subjiciemus. Bernardus, quem paulò ante diximus, matutinis precibus intererat magno religionis sensu. Hæc illi Deus cernendâ objecit, quæ nullius oculis patebant. Vidit vir sanctus juxta singulos suorù stantem Angelum, qui tantâ scribebat accuratione, ut videretur nec vocalam, nec syllabam omittitur, quam non solerter exciperet. Omnium tamen Angeli diversâ prorsus ratione scribebant. Hi quidem auro exarabant verba; isti argento; aliqui atramento, quidam etiam aquâ characteres non conspicuos formabant; alii demum Angeli nil penitus scribebant, sed ex toto feriabantur.

Bern. lib. de Internâ doct. c. 148.

Hæc autem interpretatio vis est. Quorum Angeli pingebant auro, in hoc uno desiderio æstuebant, quam integerimè Deo servire; hoc scilicet agebant, quod agebant; hoc cogitabant, quod cantabant. Bernardo teste: Tunc veraciter oramus, quando aliunde non cogitamus. Illorum verò Angeli scribebant argento, quorum intentio in divinis servitiis erat sincerissima: minus quidem prioribus ardebant in divino cultu, sed tamen ardebant. Quæ Deus omnia ad libellam habet exami-

nata. Atramento utebantur Angeli apud eos, quorum voluntas non ad opem pravâ fuerat, actiones autem non ab ardore animi, sed à consuetudine prodibant. Apud quos Angeli scribebant aquâ, id desideres, & aut somno, aut cogitationum tumultu pleni, in oede erant corpore, mente aliò evagabantur. Mens eorum sicut organum Musicum, quod symphoniam perdidit in frigore. Illi denique quorum tutelares Angeli à scriptione penitus vacabant, vanis ac noxiis cogitationibus pleni, non nesciebant se à precibus alienâ cogitare, nihilominus huic cogitationum æstui non resistebant: cor eorum longè fuerat ab eo, quæ lingua nominabat.

Hic iure quis nostrum examinet seipsum: Quid tuus scribit Angelus, aut quomodo scribit? num argento, num auro, num atramento, aut fortassis aquâ, num omnino feriat? Quæ tuæ cogitationes sunt inter precandum? quomodo bonas foves, quomodo repellis malas? An non fateri cogis ac dicere, quod Bernardus tibi suggerit dicendum? In choro sum corpore, & in aliquo negotio sum corde. Aliud canto, & aliud cogito. Psalmodiæ verba profero, & psalmodiæ sensum non attendo: sed mente vagus, habitu dissolutus, oculis attonitus huc & illuc prospiciens, quæcumque ibi geruntur perlustro & perspicio. Væ mihi, quia ibi pecco, ubi peccata emendare debeo.

Cor hominis particula carnis exigua est, quæ vix falconi sufficiat in prandium, huc tamen cordi, prò, totus non sufficit orbis! Multi de se dixerint: Alas non habeo, volare tamen non cesso, corde solo in omnes orbis partes excurro, imaginatione & phantasiâ ubique prævolante.

Hos animi vagos excursus, hos mentis domesticos tumultus optimè Bernardus exprimens. Sæpe, ait, aliâ quâ injuriâ commotus, in cogitationibus & tumultibus in corde premor, hincque sollicitus & cæcus occasione vindictæ, de acceptâ injuriâ tumeo. Consilia multiplico, & nihil aliud nisi pergia, quæ adsunt, corde præfugio; præsentem video (cavis imaginationis est) absentibus contradico; intra memetipsum contumelias profero, & recipio, receptis autem durius respondeo. Cùmque qui obviat, nullus adsit, rixas in corde propono, insidias invidentium discutio, & quæcumque contra me movere possunt penso, exquiro quid respondeam, & cùm nullam rem teneam, litigo vacuum labore; sicque diem in otium, noctem verò in cogitationem verto, torpeo ab usili opere, quoniam vigor illicitâ cogitatione: in a mens secum interius pugnat, cùm menti homo repugnat. Hæc omnia imaginatio, & phantasia scelerum incentrix incredibiliter augeat. Ideò Bernardus prioribus dicitis adjungens: In corde, inquit, servo depicta ea quæ feci, idè temporalium rerum tumultus in corde versare non cesso, cùm vaco, operor. In cogitatione enim comedo cùm jejuno, loquor cùm taceo, irascor cùm sum tranquillus, corpus requiescit, & animus huc illucque discurrit.

§. VI.

Hæc triplex Documentum studiosius observandum. Primum est. Tantò ardentius orandum, quantò vehementius distractiones urgent. Perinde uti fieri solet, cùm cælum omne cietur tonitru, quantò enim tunc sævior est tempestas, tantò copiosior æris campani pulsus. Augustinus multorum languidissimis precibus ingemiscens: Quam multi, ait, deprecantur Deum, nec sentiunt Deum, nec bene cogitant de Deo. Solum deprecationis habere possunt, vocem habere non possunt, quia ibi vita non est. Æs sonans, aut cymbalum tinniens, homo orans, nec mentem orationi applicans; sat vocis & verborum, non sat attentionis, nec satis bonorum desideriorum habet.

Alterum Documentum. Consideranda est innumera multitudo Angelorum Deo semper assistentium. Canit Daniel: Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei. Cogites tecum mi homo: Sat in cælo aulicorum habet Deus, à quibus laudatur:

Bern. lib. de Internâ doct. c. 33. med. mis pag. 1076.

Bern. lib. de Consensu mihi pag. 1100. Animi vobis excutulus.

Triplex documentum: Primum.

Aug. 10. 8. in ps. 138.

Secundum.

Dan. c. 7. v. 10.

detur: & ego homunculus vilissimus prorepro, cupio que, ut ad dictionem meam rex cæli attendat, & ego ipse non attendo ad ea quæ dico.

Nostrates aulas, obsecro, inspiciamus, & Legatorum in iis orationes. Stat Princeps auditurus, adest in obsequium Principis tot nobilissimorum hominum corona, prodit legatus, attentio summa, incipit fari, dicendo progreditur, solum oculis gerit Principem, ad causam verò sibi commissam attentissimus, nihil nisi ex præparato & verbis conceptissimis proloquitur.

Et nos quid? & quomodo? Prodimus locuturi cum Deo, quem millia millium & decies cætena millia Angelorum cingunt, quorum vel unicus Imperatoribus omnibus præferendus est; nos tamen tam frigide, tam remissè ac flegenter causam nostram agimus, velut eam ultro prodituri. Heu quam in rem nostram non vigilamus! Hic assidue, si uspiam clamandum, ATTENDITE.

Tertium. Eternitas perpetuò cogitanda est, ita mens facilius se vinciri patietur. Quem enim modò adoramus, cum totis æternitatibus laudare cupimus. Hæc horâ, inquit Bernardus, quâ oras, ô quanti cum Deo loquuntur, eumque infemeris ampliantur? Tu verò æternitatis immemor, in his delectaris, quæ pereunt & transeunt, & tecum manere non possunt. Quam multi jam æternitatem inchoarunt, quibus si daretur hæc horula ad agendam poenitentiam, quam ardentibus votis ante aras se prosternerent orâtes, suspirantes, plorantes, ad imperrandam misericordiam, & tu hic velut jocularis? Si amor non teneat, terreat timor. *Anima mors est*, inquit Chrysoctomus, non proculi ad Dei genua. Hæc autem, eodem Bernardo teste, vera est tranquillitas, cum tota mens in seipsâ colligitur, & in uno Eternitatis desiderio immobiliter figitur. Debet proinde fluctuationem cordis restringere, & ad unius veri gaudii desiderium, cogitationum & affectionum motus colligere.

CAPUT VI.

Preparationem ad preces necessariam esse, & quæ sit preparatio remota.

Noëmus Arce fabricator, carcerem pænè annum, cū pauculis suorum inter feras toleravit, sepultus veriùs quàm mortuus. Vbi ex hoc seu carcere, seu sepulchro in auras emerit, Orbis eluvione finitâ, sacrificium a seffori suo instituit. Id Deo plurimum placuisse codices sacri testantur hoc encomio: *Odoratusque est Dominus odorem suavitatis.*

Fit nonnunquam, ut Codrus aliquis aut Irus familiaris culinam opuletam ingressus, carnis assæ odorem, dum ea veru versatur ad ignem, totis hauriat naribus, dicatque hoc mihi thymiana gratissimum, hoc mihi thus, hoc stacte & casta est. Dumque has narium delicias avidè trahit, passci videtur a cresci.

Tam acceptum Deo fuerat Noëmi sacrificium, ut ipsum etiam odorem illius tanquam optimum laudaret, & quasi attraxerit: *Odoratus est Dominus odorem suavitatis.* Ne miremur, summo se studio Noëmus præparavit ad has religiones obeundas. Nam *adificavit Noë altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis obtulit holocausta super altare.* Hic multâ opus fuerat industriâ & præparatione, tam in aræ structurâ, quàm in delectu animalium.

Verum Christianæ gentis sacrificium est, Oratio; hæc autem bona non erit, si desit ei præparatio, de quâ duo nunc exequamur, primò necessariam esse omnino præparationem: deinde, quæ remota sit præparatio exponemus.

§. I.

Oraturus se præparet, aut malè orabit. Quod Si-
 racides fidelissimè monens: *Ante orationem, inquit, prepara animam tuam & noli esse quasi homo, qui tentat Deum.* Quis citharædus fidibus canit, & fides non priùs temperat? Quis in confessu gravium virorum perorat imparatus? Non inerit os orationi, quæ immediatè funditur. Chrysoctomi monitu: Vide, quis roges? quem roges? & quid roges? Quis? homo vermicuius, pulvis, umbra, nihil. Quem? Deum, cæli terræque Dominum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Quid? & animi & corporis salutem, beatitudinem æternam.

Orationi necessaria est præparatio. *Eccl. c. 18, vers. 23.* *Chrys. 10, 22 homil. 9. in Matih initio mihi p. 1015.* *Mat. c. 10, vers. 28.*

Plutarchus censet à Numâ rege monitum illud profectum: *Adoraturi sedent.* Sedere, est omnem animo seditionem, ac tumultum cogitationum excludere, & uni Deo, cum quo loquendum, attendere. Ita David rex *sedit coram Domino.* Prisci sacra facturi per præconem promulgari jubebant. Hoc AGE. Quo dicto tam sacerdos quàm quivis alius sacris operaturus monebatur, id serid ageret, quod agendum esset.

2. Reg. c. 7, vers. 19.

Deus olim Mosen ad colloquium evocaturus. *Ascende, inquit, ad Dominum tu & Aaron, & Nadab, & Abiu, & septuaginta senes ex Israel, & adorabitis procul. Solusque Moses ascendet ad Dominum, & illi non appropinquabunt; nec populus ascendet cum eo.* Surrexerunt Moses, & Josue minister eius ascendensque Moses in montem, senioribus ait: *Expectate hic, donec revertamur ad vos. Cùmque ascendisset Moses, operuit nubes montem, & habitavit gloria Domini super Sinai, tegens illum nube sex diebus: septimo autem die vocavit eum de medio caliginis.* Ne Mosen cum Deo collocuturum comites turbarent, relinquuntur à tergo; insuper omnia involvuntur tenebris, ut tantò mens collector sit, quantò minùs oculis permisissum pluribus occupari.

Exod. c. 24, vers. 1. *Exod. c. 24, vers. 2.* *Exod. c. 24, vers. 13.* *Exod. c. 24, vers. 14.* *Exod. c. 24, vers. 15.* *Exod. c. 24, vers. 16.*

Orator coram Turcarum Imperatore causam acturus, per plurima conclavia deducitur: in singulis gestu supplicii, submissis humi genibus, reverentiam tanquam adversus Imperatorem præsentem adhibere cogitur, si quidem ad Imperatoris aures admitti velit. Et nos absque omni præparatione irrimus locuturi cum Deo, verè quasi homines, qui tentant Deum.

Hac de re Thomas Aquinas graviter pronuntians his ipsis verbis: *Ille, inquit, qui ante orationem animam suam non præparat, dimittendo si quid adversum aliquem habet, vel alias ad devotionem se non disponendo, non facit, quod in se est, ut exaudiat à Deo, & ideo quasi interpretari videtur, Deum. Unde etiam hujusmodi tentatio irreligiositatis species est.* Deus singulorum hæc in re conatum penitissimè scrutatur: *Preparationem cordis eorum audivit auris tua Domine.* Quisquis imparatus orat, homo est, quasi qui Deum tentat. Præcepit ergo Deus, ut preces initiuri ad illas nos præparetemus.

S. Tho. 2, 2, q. 97, art. 3, ad 2. *Psal. 10, v. 17.*

Orare omnium laborum reverà gravissimus, & maxime serius labor est. Sunt plurimi labores, qui sanè non magnâ egent præparatione. Faber malleum aut limam, sutor cheleuma & subulam capit; sartor acum & filum, tonsor pectinem arripit & forcipem; comesturus cochlear, bibiturus calicem sumit: ita quivis horum ad suum laborem satis acinctus est: At verò precaturus, nequaquam satis ad precandum paratus est, si libellum sumat precatoriû, Industriâ hîc majore opus est & paratu. Pila ludere, equum agitare, litrum lecitare, quâ horâ vis, potes: orare amplioris est moliminis.

Orare omnium laborum serius est labor.

Sunt quædam laborum genera, quæ cibo non premissis difficillimè peraguntur. Zythepse, cùm triticum tostum versant, ante lucem prædent, aut jentant; messorum antequam falcem in segetem mittant, matutino prandio labores fulciunt. Orationem ordiri cogitas? præpara animam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum.